

vlasta o knihách

Jak se nám líbí...

Knihy, o kterých se mluví a které jsou aktuálně na pultech, hodnotí Klára Větrovská a Lucie Rybová.

Román, v němž krajina léčí i zabíjí
Může být kniha odehrávající se v roce 1913 aktuální a výsostně současná, i když si ponechá tehdejší jazyk a názory? Může, jen ji musí napsat Olga Tokarczuková!

Polská autorka, která před čtyřmi lety získala Nobelovu cenu za literaturu. Žena, která se nebojí: její postoje rozdělují pol-

skou společnost, ona sama ale vědomě neprovokuje, její dílo naopak působí jako mnohovrstevnatý hluboký ponor do současných témat, v němž nejde o pobuřování nebo o ránu na solar, ale o rozkrytí jevů, které jsou komplexní, mají politické nebo společenské pozadí, a právě proto dopadají na běžné lidi. Nakladatelství Host teď vydalo její román *Empusion*.

Empusion se odehrává v Jeleních Horách, kousek od českých hranic, v sanatoriu pro nemocné tuberkulózou v roce 1913. Tokarczuková se nechala inspirovat Kouzelným vrchem Thomase Manna, jde však o variaci zcela současnou, přestože postavy promlouvají tehdejším jazykem, nosí tehdejší oděv a jedí jídlo, které nemá s tím v současném lázních nic moc společného. Do sanatoria přijíždí mladý pacient jménem Mieczysław Wojnicz, student ze Lvova, syn despotického otce, jehož matka zemřela po porodu a jeho vychovala laskavá chůva. Až příliš laskavá, otec se jí brzy zbavil, aby mohl sám syna otužovat. Wojniczovi spolupacienti

z penzionu pro pány vedou teologické, filozofické i společenské disputace, posilňují se místním alkoholem, a když jim stačí dech, vypravují se na procházky po místních lesích. V knize nepromluví jediná žena, zato o ženách se tu mluví často a dost pohrdavě: ostatně Tokarczuková v závěru knihy připojuje seznam autorů i na děl, jejichž mizogynní názory použila jako argumenty, jež vložila přítomným moudrým mužům do úst. Přesto tu ženy svým způsobem hlas mají – a to hned ve dvou rovinách. Kromě „zženštilého“ Wojnicze za ně mluví i na smrt nemocný Thilo, který třeba prohlašuje, že nerozumí uniformám a metálům, tak oslavovaným všemi přítomnými (ostatně jsme tu v předvečer první světové války), ale že uniformy a vyznamenání by měly získávat ženy podle toho, kolik dětí porodily a kolik večerí uvařily. Pobuřující – na tu dobu a vlastně i dnes. Druhá ženská rovina prosakuje do příběhu skrze krajinu. Krajina v podání Tokarczukové léčí, ale i zabíjí, graf Thilovy horečky ostatně kopíruje velmi věrně místní hori-

zont. V puklinách v lese se podle místních pověr objevují empusy, mytické ženy, které vraždí mladíky. Odtud i podtitul románu přírodně-léčivý horor.

Tokarczuková napsala geniální dílo: náročné na čtení, chvílemi zastavované rozpravami, poté zas pádící v horečnatých událostech, na první pohled klidné, léčebné, plné procedur a odpočinku v nemoci, pod větami ale čím dál tím intenzivněji vystupuje naléhavost, s níž se příběh ubírá k hororovému závěru. Ten všechno změní – nebo naopak jen sklene to, co čtenář od začátku tušil. Odkládá ho po dočtení s úsměvem a úlevou, že i ten mužský svět byl trochu vyléčen ze svých striktních názorů. Že ne každé mužství je dominantní a přísné a že krajina možná zabíjí, ale je spravedlivá. A podobně jako laskavá chůva, i ona přijímá bytosti, které se do ní vnoří, takové, jaké jsou.

Olga Tokarczuková
Empusion
Host, 367 stran, 449 korun
Překlad Petr Vídlický
Hodnocení ★★★★★

